

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра управління інноваційною діяльністю та сферою послуг

Шаварська Юлія Василівна

УДК 330.341.1

**Розроблення шляхів покращення інноваційної діяльності
підприємства на прикладі ВАТ «Тернопільобленерго»**

Спеціальність 073 – Управління інноваційною діяльністю

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Тернопіль – 2019

Робота виконана на кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доцент, кандидат економічних наук
Паляниця Віктор Анатолійович,
кафедра управління інноваційною
діяльністю та сферою послуг факультету
економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

доцент, кандидат економічних наук
Зяйлик Марія Федорівна
кафедра менеджменту та адміністрування
факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

Науковий керівник

В.А. Паляниця

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми: Впровадження інноваційної діяльності зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та новітніх технологій на розвиток світової економіки. Україна може й повинна реалізувати свої потенційні переваги, знайти своє гідне місце на світовому ринку, посісти провідні позиції в тих сферах економічної діяльності, де вона має для цього умови.

Інноваційна діяльність підприємства являє собою комплексний процес створення, використання і розповсюдження нововведень з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості свого виробництва. В ринковій економіці інноваційна діяльність підприємства є найсуттєвішим чинником, який дає змогу підприємству посідати стійкі ринкові позиції і отримувати перевагу над конкурентами в тій галузі, яка є сферою його комерційних інтересів.

Мета роботи полягає в розробці шляхів покращення інноваційної діяльності на підприємстві ВАТ «Тернопільобленерго».

Для досягнення мети потрібно виконати наступні завдання:

- висвітлити теоретичні аспекти інноваційної діяльності;
- провести комплексний аналіз фінансової діяльності підприємства;
- надати оцінку проведеному аналізу фінансового стану підприємства;
- дослідити проблемні аспекти фінансової діяльності підприємства та запропонувати заходи щодо їх вирішення;
- впровадження елементів «зеленої» енергетики;
- впровадити системи контролю на підприємстві;
- впровадження інноваційного способу контролю за використанням електроенергії.

Об'єктом дослідження є процес формування ефективної інноваційної діяльності підприємства в умовах ринку на основі показників діяльності відкритого акціонерного товариства «Тернопільобленерго».

Предметом дослідження є інноваційна діяльність підприємства.

Методи дослідження, під час вирішення поставлених завдань застосовувалися такі методи: статистичний, економіко-математичний, системно-аналітичний, абстрактно-логічний, графічний, факторного аналізу. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань інноваційної діяльності, соціально-економічного розвитку підприємства, стратегічний аналіз.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували матеріали праць українських і зарубіжних науковців, інформація державних органів статистики, законодавчі та нормативні документи з питань інноваційної діяльності звітно-статистичні дані досліджуваної установи, аналітичні публікації в науковій і спеціалізованій літературі, а також матеріали спостережень та опитувань, що їх організувала автор.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у виокремленні і доповненні методів та інструментів соціально-економічного розвитку, розробленні шляхів покращення інноваційної діяльності підприємства, спрямованих на вирішення інноваційних та економічних проблем ВАТ «Тернопільобленерго».

Практичне значення отриманих результатів отриманих результатів полягають в тому, що запропоновані напрями забезпечення інноваційної діяльності можуть бути використані в сучасній практиці управлінської діяльності ВАТ «Тернопільобленерго».

Апробація результатів дослідження. Результати магістерського дослідження апробовано на II регіональній студентській науково–практичній конференції “Інноваційні технології розвитку індустрії гостинності в контексті готельно–рестораного бізнесу та харчових технологій”, 15 травня 2019 року.

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, список використаних джерел.

Загальний обсяг роботи 140 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 16 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел із 82 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі розкрито актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі теоретичні «**Основи аналізу інноваційної діяльності підприємства**» висвітлено теоретичні аспекти інноваційної діяльності, об'єкти, характер та функціональні призначення інноваційної діяльності, Загальні аспекти проведення фінансового аналізу та енергетичні інновації

За характером та функціональним призначенням виділяють такі новинки і нововведення:

- технічні – нові продукти, технології, конструкційні і допоміжні матеріали, устаткування;
- організаційні – нові методи і форми організації всіх видів діяльності підприємств та їхніх інституціонально-добровільних об'єднань;
- економічні – методи господарського управління наукою, виробництвом та іншими сферами діяльності через реалізацію функцій прогнозування і планування, фінансування, ціноутворення, мотивації та оплати праці, оцінки результатів діяльності;
- соціальні – різні форми активізації людського чинника, включаючи нові форми професійної підготовки персоналу, стимулювання його творчої діяльності, створення комфортних умов життя та праці;
- юридичні – нові та трансформовані закони й різноманітні нормативно-правові документи, що визначають і регулюють усі види діяльності підприємства і організацій, певних груп чи окремих фізичних осіб.

Охарактеризовано особливості фінансового аналізу. Фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку.

Джерелами інформації для здійснення фінансового аналізу є:

1. Фінансовий план державних підприємств на звітний період та пояснювальна записка до нього, складений відповідно до Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 02.03.2015 №205 (зі змінами).
2. Фінансова звітність підприємства, склад якої визначено Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" (НПСБО 1), яке затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013р. за № 336/22868 (зі змінами), форми якої наведено у додатку 1 до НПСБО, а саме:
  - Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма №1).
  - Звіт про фінансові результати (форма №2).
  - Звіт про рух грошових коштів (форма №3).
  - Звіт про власний капітал (форма №4).

3. Державне статистичне спостереження за формою № ІНН (один раз на два роки) "Обстеження інноваційної діяльності підприємства за період 2016–2018 років".
4. Декларація з податку на прибуток підприємства.
5. Інша інформація (за винятком інформації з обмеженим доступом).

Найважливішим джерелом інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату є баланс. У ньому відображається наявність активів, власного капіталу і зобов'язань підприємства.

Баланс дає порівняльну оцінку активів, капіталу і зобов'язань на початок року і кінець звітного періоду.

Фінансовий аналіз сьогодні повинен орієнтуватися на ринкові умови, що змінюються, державну політику в галузі реформування і становлення бухгалтерського обліку і аудиту, давати практичні напрями поліпшення фінансового стану підприємств і подолання кризових станів.

Розглянуто головні цілі забезпечення енергетичної безпеки України та незалежності вітчизняної економіки.

Головними цілями забезпечення енергетичної безпеки в Україні є:

- надійне забезпечення енергетичними ресурсами потреб національної економіки і населення в об'єктивно необхідних обсягах;
- надійне та ефективне функціонування і розвиток галузей і підприємств паливно-енергетичного комплексу;
- забезпечення на державному рівні соціальної спрямованості енергетичної політики щодо енергозабезпечення населення та працівників ПЕК;
- зменшення шкідливого впливу від діяльності об'єктів ПЕК на навколишнє середовище й населення відповідно до внутрішніх та міжнародних вимог.

Для незалежності вітчизняної економіки, які потребують негайного впровадження інновацій, є:

1. Інновації, спрямовані на заощадження та оптимізацію споживання традиційних енергоносіїв у виробничих процесах.
2. Удосконалення існуючих технологій виробництва, переробки та споживання традиційних енергоресурсів та оптимізація системи передачі енергії.
3. Розробка нових та впровадження існуючих технологій, які використовують альтернативні (відновлювані) види палива.

4. Розробка нових та адаптація існуючих видів відновлюваних видів палива.
5. Впровадження нового енергозберігаючого та енергоефективного обладнання.

У другому розділі «Аналіз фінансового забезпечення ВАТ "Тернопільобленерго"» подано загальну характеристику підприємства, загальний аналіз основних техніко-економічних показників та оцінку діяльності підприємства, здійснено аналіз та оцінювання фінансового управління ВАТ «Тернопільобленерго», розглянута оцінка динаміки статей балансу підприємства ВАТ «Тернопільобленерго» за період 2016-2018 роки, тис. грн (Актив) яка показує, що вартість нематеріальних активів підприємства у 2018 році у порівнянні з попереднім роком зменшилась на 13,64% за рахунок значного збільшення накопиченої амортизації (на 42,79%), що свідчить про зменшення корисності цих нематеріальних активів. У 2018 році вартість незавершених капітальних інвестицій склала 25780 тис.грн. і збільшилась у порівнянні з попереднім періодом в 1,7 рази (у порівнянні з 2016 роком – в 1,8 рази). Це говорить про здійснення ефективної інвестиційно-інноваційної політики на підприємстві, яка спрямована на модернізацію виробничих потужностей та розширене відтворення своїх необоротних активів. На початок 2016 року загальна вартість необоротних активів становила 657784 тис.грн. Спочатку спостерігається приріст необоротних активів на 7,43%. Цей факт свідчить про поліпшення майнового стану підприємства. У наступному періоді тенденція збереглася і приріст склав 11,34 %.

Розглянуто оцінку динаміки структурних змін елементів операційних витрат ВАТ "Тернопільобленерго" за 2016-2018 рр., тис. грн.(див.табл.1).

Таблиця 1– Оцінка динаміки структурних змін елементів операційних витрат ВАТ "Тернопільобленерго" за 2016-2018 рр., тис. грн

Назва статті	Код рядка	2016 р.	2017 р.	Питома вага, %		Абсолютне, тис. грн.,	2018 р.	Питома вага, % 2018 рік	Абсолютне, тис. грн.,
				2016 рік	2017 рік				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Матеріальні затрати	2500	121404	94841	27,77%	20,55%	-6,08%	96380	19,33%	-2,36%
витрати на оплату праці	2505	176959	193357	40,47%	41,89%	3,75%	231999	46,53%	2,31%
Відрахування на соціальні заходи	2510	37420	41095	8,56%	8,90%	0,84%	49324	9,89%	0,49%
Амортизація	1515	60182	69823	13,76%	15,12%	2,21%	73757	14,79%	-1,18%
Інші операційні витрати	2520	41264	62526	9,44%	13,54%	4,86%	47152	9,46%	-4,84%
Разом	2550	437229	461642	100,00	100,00	x	498612	100,00%	x

У структурі операційних витрат за елементами (табл. 6) за даними 2018 року найбільшу питому вагу мають витрати на оплату праці – 46,53%, далі матеріальні витрати – 19,33%, далі, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати та – відповідно 14,79; 9,89; 9,46 %. Суттєвих змін у структурі операційних витрат порівняно з попередніми роками досліджуваного періоду не відбулося (див.рис.1).

Серед елементів операційних витрат темп приросту у 2018 році до попереднього року мали витрати на оплату праці (2,31 %) та, відрахування на соціальні заходи (0,49 %), інші операційні витрати навпаки зменшилися на 15374 тис.грн (4,84%). Загальна величина операційних витрат у 2018 році порівняно з попереднім періодом збільшилася на 36970 тис.грн, або на 8%.

Враховуючи, що у структурі операційних витрат ВАТ "Тернопільобленерго" велику питому вагу займають витрати на оплату праці, необхідно проаналізувати склад, структуру та ефективність використання фонду заробітної плати на підприємстві та в подальшому шукати резерви зниження даного показника.

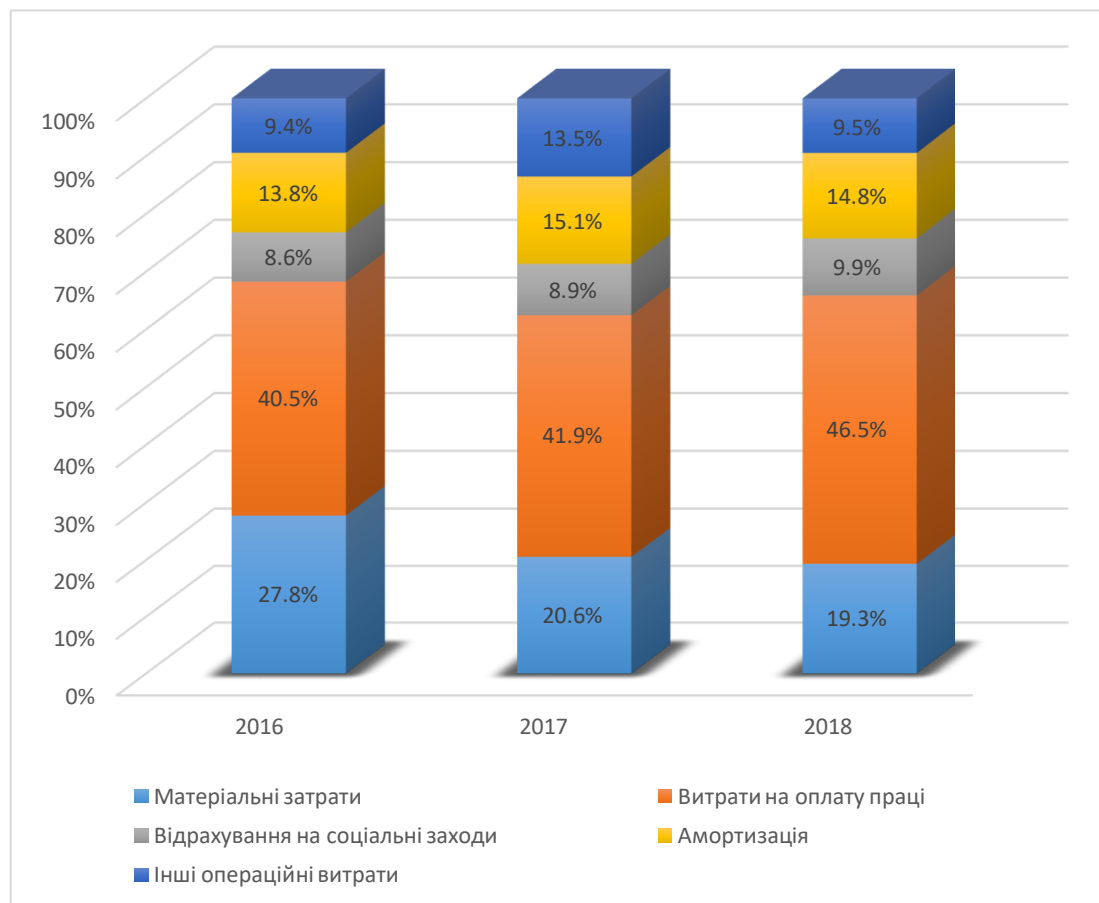

Рисунок 1– Структура операційних витрат ВАТ «Тернопільобленерго»

Також в даному розділі розглянутий аналіз фінансової результативності та рентабельності ВАТ «Тернопільобленерго». Зроблені висновки по прибутку, рентабельності, зміни операційних витрат підприємства.

У третьому розділі «Шляхи покращення інноваційної діяльності підприємства» запропоновано проектні рішення для покращення інноваційної діяльності такі як:

- шляхи впровадження елементів зеленої енергетики у діяльність підприємства ВАТ «Тернопільобленерго».

Використання сонячної енергії для освітлення вулиць на території ВАТ "Тернопільобленерго" та застосування сонячних панелей як додаткове

джерело енергії за допомогою електростанції «оптимальна». Розрахунок грошових надходжень від використання електростанції (див .табл. 2)

Таблиця 2 – Грошові надходження від використання електростанції "Оптимальна"

Рік	"Зелений" тариф, грн	Р, грн	$\frac{P_t}{(1+r)^t}$
2019	3, 5041	8441, 3769	7340, 328
2020	3, 5041	8441, 3769	6382, 894
2021	3, 5041	8441, 3769	5550, 342
2022	3, 5041	8441, 3769	4826, 385
2023	3, 1147	7503, 3123	3730, 472
2024	3, 1147	7503, 3123	3243, 889
2025	3, 1147	7503, 3123	2820, 773
2026	3, 1147	7503, 3123	2452, 846
2027	3, 1147	7503, 3123	2132, 91
2028	2, 7254	6565, 4886	1622, 888
2029	2, 7254	6565, 4886	1227, 137
2030	2, 7254	6565, 4886	1067, 075
2031	2, 7254	6565, 4886	927, 8917
Сума		104109, 5121	44737, 04

Прорахований чистий приведений прибуток:

$$NPV = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} - IC = 44737,04 - 42920 = 1817,04$$

Так як $NPV=1817,04$ грн. > 0 , то проект є ефективний і може бути прийнятим.

Також розрахуємо індекс прибутковості:

$$PI = \sum_t \frac{P_t}{(1+r)^t} : IC = \frac{44737,04}{42920} = 1,04$$

Оскільки $PI > 1$, то проект можна приймати.

Вище перераховані показники проведеного аналізу дозволяють прийняти проект про використання сонячних панелей для забезпечення освітлення на території ВАТ «Тернопільобленерго».

– Впровадження системи контролю на підприємстві.

Метою вибору даного проекту стало те, що підприємство використовує застарілі методи пропуску працівників. І тому я хочу запропонувати даний проект, щоб покращити рівень захисту і щоб підприємство вийшло на новий рівень в інноваційній діяльності. Після проведення всіх розрахунків підприємство отримає чистий прибуток в розмірі 103000 грн., а на кожному інвестовану гривню отримає прибуток 1,15 грн.

І даний проект є ефективним для впровадження, тому що індекс рентабельності більший одиниці.

– Впровадження інноваційних способів контролю за використанням електроенергії

На підприємстві ВАТ «Тернопільобленерго» пропонується проект в якому буде встановлення електрولیчильників в будинку. Використання лічильників з дистанційним передаванням даних зручно як для власників квартир, так і для підприємств. Відправка використаних кіловат не забирає багато часу, а сам процес комфортний і зручний. Підприємства, що займаються поставками електроенергії, за допомогою цих приладів можуть відстежувати рівень споживання енергії населенням.

Порахували сумарний річний економічний ефект від впровадження даного рішення:

$$E_{cp} = E * K_k + E_o = 1275 * 600 + 48816 = 813816 \text{ грн.}$$

Який становить 813816 грн. за умови підключення протягом 2019 року 600 користувачів.

Також порахували сумарний економічний ефект від впровадження трьох проектних рішень:

$$E_c = E_1 + E_2 + E_3, \text{ де}$$

E_1 – додатковий прибуток від 1–го проекту ;

E_2 – додатковий прибуток від 2–го проекту ;

E_3 – додатковий прибуток від 3–го проекту ;

$$\sum E = 1817,04 + 72000,12 + 813816 = 887633,16 \text{ грн.}$$

В якому підприємство ВАТ «Тернопільобленерго» отримує додатковий прибуток в розмірі 918633,04 грн.

У четвертому розділі «Охорона праці та безпека у надзвичайних ситуаціях» розглянуто загальний стан охорони праці на підприємстві, розраховано показники частоти й тяжкості травматизму для оцінювання його рівня, проведена оцінка стану травматизму на ВАТ «Тернопільобленерго» за 2018 р., розглянуті питання пожежної безпеки та приведено рекомендації з покращення умов праці та пожежної безпеки.. Здійснено аналіз організаційної структури цивільного захисту ВАТ «Тернопільобленерго» та запропоновано певні заходи для підвищення стійкості роботи підприємства в надзвичайних ситуаціях.

У п'ятому розділі «Екологія» висвітлено питання про енергозбереження як метод вирішення екологічних проблем та екологічні інновації – джерело ефективного управління підприємством.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати проведеного у даній магістерській роботі дослідження можна відмітити наступне:

1. Господарська та інноваційна діяльність ВАТ "Тернопільобленерго" знаходиться в хорошому стані. Проаналізувавши дані фінансової звітності можна говорити про негативні тенденції, проте вони спричинені більшою мірою не діями керівництва чи працівників підприємства, а економічною ситуацією в країні. Спостерігається негативна тенденція до збільшення дебіторської заборгованості.

2. Основними ризиками як для діяльності підприємства так і для нашого проекту є: несвоєчасна оплата споживачами за спожиту електроенергію; позаоблікове споживання електроенергії, як в побутовому секторі так і іншими споживачами; недосконалість та нестабільність енергетичного та податкового законодавства, а також тарифної політики в електроенергетиці; недосконалість законодавчої бази при здійсненні господарської діяльності ВАТ при закупівлі товарів, виконанні робіт та наданні послуг.

3. Менеджмент підприємства потрібно спрямувати у напрямку економії ресурсів, пошуку шляхів ефективного транспортування електроенергії, контроль за станом магістралей, пошук нових шляхів отримання доходу.

4. Аналіз операційних витрат показав, що темп приросту у 2018 році до попереднього року мали витрати на оплату праці (2,31 %) та, відрахування на соціальні заходи (0,49 %), інші операційні витрати навпаки зменшилися на 15374 тис.грн (4,84%). Загальна величина операційних витрат у 2018 році порівняно з попереднім періодом збільшилася на 36970 тис.грн, або на 8%.

5. Як результат розглянутих вище факторів, які впливають на фінансовий стан підприємства, ВАТ «Тернопільобленерго» сформувало позитивний чистий фінансовий результат у 2016 році, який склав 5701 тис.грн. Сума чистого прибутку в 2017 році, становила 48612 тис.грн. Це позитивне явище, яке свідчить про те, що підприємство діє ефективно і може генерувати прибуток для своїх інвесторів. Така ж позитивна тенденція збереглася і в наступному році. За 2018 рік сума чистого фінансового результату від усієї діяльності підприємства склала 49074 тис.грн. прибутку.

6. Рентабельність активів (майна) ВАТ «Тернопільобленерго» в 2016 році склала 0,72%, тобто на кожную гривню активів підприємство отримало лише 0,72 копійки чистого прибутку. У 2017 році цей показник покращився і, на кожную вкладену в активи гривню було отримано 5,73 копійки чистого прибутку. У 2018 році значення показника рентабельності активів дорівнювало 5,22 %.

7. В ході реалізації запропонованого проекту шляхи впровадження елементів зеленої енергетики на підприємстві ВАТ «Тернопільобленерго» керівництво розглядає рішення на встановлення запропонованого проекту.

Зокрема підприємство отримує додатковий прибуток за рахунок встановлення електростанції «Оптимальна» яка буде задіяна по обслуговуванню подачі світла на території підприємства. Дане рішення принесе підприємству додатковий прибуток в розмірі 1817,04 грн. Проект є рентабельним, індекс прибутковості 1,04, тобто кожна гривня інвестиції принесе нам 1, 04 грн. прибутку.

8. В процесі дослідження запропоновано також впровадження системи контролю на підприємстві через те, що підприємство використовує застарілі методи пропуску працівників. Тому пропонується даний проект, для покращення рівня захисту і щоб підприємство вийшло на новий рівень в інноваційній діяльності. Дане рішення принесе підприємству додатковий прибуток – 72000 грн. і підприємство на кожную інвестовану гривню отримає прибуток 1,11 грн.

9. В процесі дослідження запропоновано проект по впровадженню інноваційних способів контролю за використанням електроенергії який дозволить за рахунок програмного забезпечення зчитувати інформацію і далі відправляти отримані дані на сервер енергопостачальної компанії.

В результаті аналізування даних підприємство зможе отримати додатковий прибуток в розмірі 813816 грн.

Також прорахований сумарний економічний ефект від впровадження трьох проектних рішень який показує, що ВАТ «Тернопільобленерго» отримує додатковий прибуток в розмірі 887633,16 грн.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Готельно-ресторанна справа. Навчально-методичне видання. Книга 1. / [Б. М. Андрушків, Л. Я. Малюта, Г. Й. Островська та ін.]. – Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2018. – 268 с.
2. Портал готельного і ресторанного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prohotelia.com.ua/>.

АНОТАЦІЯ

Шаварська Ю.В. Розроблення шляхів покращення інноваційної діяльності на підприємстві (на прикладі ВАТ «Тернопільобленерго»).

Магістерська робота (140с., 14 рис., 20 табл., 82 літ. джерела) на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 073 «Менеджмент спеціалізації» «Управління інноваційною діяльністю», – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Факультет економіки та менеджменту.- Тернопіль 2019

У магістерській роботі проаналізовано фінансову звітність підприємства за 2016-2018 роки та державне статистичне спостереження, на підставі яких були запропоновані заходи для покращення інноваційної діяльності.

Першим рішенням є використання нетрадиційних (альтернативних) джерел енергії, до яких відносяться відновлювальні джерела енергії (ВДЕ), які використовують потоки енергії сонця, енергію вітру, біомаси, річок, існуючих

постійно або періодично в навколишньому середовищі й у майбутній перспективі практично невичерпані.

Другим заходом є впровадження системи контролю на підприємстві.

Третім заходом є впровадження інноваційних способів контролю за використанням електроенергії.

Крім цього, у дипломі розглянуто екологічний стан, стан охорони праці та цивільного захисту на підприємстві, які гарантують належний рівень безпеки.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, стратегія, енергетична галузь.

Практична значимість роботи: отримані результати полягають в тому, що запропоновані напрями забезпечення інноваційної діяльності можуть бути використані в сучасній практиці управлінської діяльності ВАТ «Тернопільобленерго».

SUMMARY

Shavarska Y.V. Develop ways to improve innovation at the enterprise on the example (of OJSC "Ternopiloblenergo").

Master Degree thesis consists of 140 pages, 14 figures, 20 tables and 82 references.

The master's work is paper analyzes the financial statements of the enterprise for 2016-2018 and the state statistical observation, on the basis of which measures for improvement of innovative activity were proposed.

The first solution is to use unconventional (alternative) energy sources including renewable energy sources (RES) which use solar energy, energy of wind, biomass, rivers existing permanently or intermittently in the environment practically inexhaustible in the future perspective.

The second measure is the introduction of a throughput system at the enterprise.

The third measure is the introduction of innovative ways to control energy use.

In addition, the Diploma paper examines the environmental status, state of labor protection and civil protection at the enterprise which guarantee an adequate level of safety.

Key words : innovation, innovative activity, innovative development, strategy, energy industry.

The practical importance of the work: the results obtained are that the proposed directions of providing innovative activity can be used in the modern practice of management activity of OJSC "Ternopiloblenergo".